

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

Факультет агротехнологій та екології
Кафедра селекції, насінництва і генетики

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
“СУЧАСНІ НАПРЯМИ ТА ДОСЯГНЕННЯ СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР”

30 березня 2021 року

ПОЛТАВА – 2021

УДК 631.527: 631.53

Матеріали науково-практичної інтернет-конференції “Сучасні напрями та досягнення селекції і насінництва сільськогосподарських культур” / Ред.кол.: Тищенко В.М. (відп. ред.) та ін. Полтавська державна аграрна академія, 2021. 89 с.

У збірнику тез наведено результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників та здобувачів Полтавської державної аграрної академії, а також науковців інших науково-дослідних установ НААН та навчальних закладів освіти

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Тищенко В.М. – завідувач кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор (відповідальний редактор);

Маренич М.М. – кандидат с.-г. наук, професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доцент;

Білявська Л.Г. – доктор с.-г. наук, професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доцент;

Кулик М.І. – доктор с.-г. наук, професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доцент;

Баташова М.Є. – кандидат біол. наук, доцент кафедри селекції, насінництва і генетики;

Юрченко С.О. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри селекції, насінництва і генетики;

Баган А.В. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри селекції, насінництва і генетики;

Шокало Н.С. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, доцент;

Рибальченко А.М. – кандидат с.-г. наук, асистент кафедри селекції, насінництва і генетики

Рекомендовано до друку вченою радою факультету агротехнологій та екології ПДАА, протокол №8 від 14 березня 2021 року

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

Тищенко В.М., Кобилинська О.М. ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЯК ГОЛОВНІ СКЛАДОВІ МОДЕЛІ СОРТУ.....	6
Криворучко Л.М., Баташова М.Є. ХАРАКТЕРИСТИКА СОРТІВ ТА СЕЛЕКЦІЙНИХ ЛІНІЙ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ З ВИКОРИСТАННЯМ SSR-МАРКЕРІВ.....	8
Гусенкова О.В., Тищенко В.М., Баташова М.Є., Котелевський Ю.О. НОВИЙ РАННЬОСТИГЛИЙ СОРТ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ОРЖИЦЯ НОВА.....	10
Сакало М.В., Дінець О.М. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНИХ СТРОКІВ СІВБИ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ.....	11
Самець Н.П., Кулька В.П., Шубала Г.В., Бурак І.М. ДОБІР СОРТУ – ЗАПОРУКА ОТРИМАННЯ ВИСОКОГО ВРОЖАЮ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ.....	12
Макаова Б.Є. СУЧАСНІ НАПРЯМИ СЕЛЕКЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ.....	15
Кулинич І.М., Сенчук Т.Ю. СПЕЦІАЛЬНА МЕДОНОСНА КУЛЬТУРА – ФАЦЕЛІЯ ПИЖМОЛИСТА. СОРТ АЛІНА.....	18
Рибальченко А.М. РІВЕНЬ МІНЛИВОСТІ КІЛЬКІСНИХ ОЗНАК У СОЇ.....	20
Філатова Н.Ф., Біленко О.П. ЗМІНИ КЛІМАТУ ВИМАГАЮТЬ НОВИХ СОРТІВ.....	23
Барилко М.Г., Колісник І.В., Захаренко В.А., Колісник А.В. СТВОРЕННЯ СОРТІВ ГОРОШКУ ПОСІВНОГО (ЯРОГО) РІЗНИХ НАПРЯМІВ ГОСПОДАРСЬКОГО ВИКОРИСТАННЯ НА ПДСГДС ІМ. М.І. ВАВИЛОВА ІНСТИТУТУ СВИНАРСТВА І АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА НААН УКРАЇНИ.....	25

СЕКЦІЯ 2. СОРТОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

Шевчук А.О., Вовк Н.Г. ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ	28
Бараболя О.В., Золотарьов В.М. ПРОДУКТИВНІСТЬ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ	30
Лахижа Р.В. ВПЛИВ ДОБРІВ НА УРОЖАЙНІСТЬ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ЯРОЇ.....	32

Іващенко В.М. ВПЛИВ УМОВ ВИРОЩУВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КУКУРУДЗИ.....	34
Соляник В.А. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МІНІМАЛЬНОГО ТА НУЛЬОВОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ.....	37
Баган А.В., Кодесніков А.С. ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОНЯШНИКУ ЗАЛЕЖНО ВІД УМОВ ВИРОЩУВАННЯ.....	39
Баган А.В., Ярмош Д.І. ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ СОЧЕВИЦІ ХАРЧОВОЇ ЗА УМОВИ ПЕРЕДПОСІВНОЇ ІНОКУЛЯЦІЇ НАСІННЯ.....	41
Дьомін Д.Г., Щербак Є.Ю., Кулик М.І. ПОТЕНЦІАЛ БІОМАСИ МАЛОПОШИРЕНИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ КУЛЬТУР.	43
Красоха А.І., Шокало Н.С. ВИРОЩУВАННЯ ВИСОКОЯКІСНОГО НАСІННЯ КУКУРУДЗИ.....	48
Єщенко В.М. ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ МІКРОЗЕЛЕНІ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР...	50
Кірнос І.В. ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЙНОСТІ ЗЕРНА КУКУРУДЗИ.....	53
Сухоставський О.А. ГОСПОДАРСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ ГОРОХУ.....	55
Сідаш А.А. РОЛЬ ЕЛЕМЕНТІВ ЖИВЛЕННЯ У ФОРМУВАННІ ВРОЖАЙНОСТІ СОНЯШНИКУ.....	58
Пелих В.Ю., Юрченко С.О. ОСНОВНІ СПОСОБИ РОЗМНОЖЕННЯ ВИНОГРАДУ.....	61

СЕКЦІЯ 3. ШЛЯХИ ПОЛІПШЕННЯ ЯКОСТІ ПОСІВНОГО МАТЕРІАЛУ ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Шакалій С.М., Басараб Б.Р. ВПЛИВ ІНОКУЛЯЦІЇ НА ПОСІВНІ ЯКОСТІ ЗЕРНА ГОРОХУ.....	64
Сенчук Т.Ю., Гречка Г.М. ВПЛИВ БДЖОЛОЗАПИЛЕННЯ НА ФОРМУВАННЯ НАСІННЯ ЦИБУЛІ РІПЧАСТОЇ.....	67
Баган А.В., Тритяк В.І. ВПЛИВ РЕГУЛЯТОРУ РОСТУ ЕМІСТИМ С НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ.....	69

Василенко Н.В., Правдзіва І.В. ЗАЛЕЖНІСТЬ ФІЗИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ БОРОШНА НОВИХ ГЕНОТИПІВ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ ВІД ГІДРОТЕРМІЧНИХ УМОВ І АНТРОПОГЕННИХ ФАКТОРІВ.....	72
Бараболя О.В., Максименко С.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕРНА ТРИТИКАЛЕ У ХАРЧУВАННІ ЛЮДИНИ.....	74
Кулинич І.М., Сенчук Т.Ю. БДЖОЛОЗАПИЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОТРИМАННЯ ЯКІСНОГО ПОСІВНОГО МАТЕРІАЛУ ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ...	78
Корашвілі Р.Д. ВПЛИВ СОРТОВИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ НА ЯКІСТЬ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ.....	80
Ласло О.О. ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ОРГАНІЧНОЇ СОЇ ЯК СПОСІБ ПОЛІПШЕННЯ ЯКОСТІ ПОСІВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	83
Коломієць Т.Л., Юрченко С.О. ВПЛИВ ПРЕПАРАТУ SEED TREATMENT НА ФОРМУВАННЯ БІОМЕТРИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ РОЗСАДИ ГІБРИДІВ ОГІРКА.....	85
Шокало Н.С. РІЗНОВИДИ РИЦИНИ ТА ЇХ ГОСПОДАРСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ.....	87

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МІНІМАЛЬНОГО ТА НУЛЬОВОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ

Соляник В.А., здобувач вищої освіти СВО Бакалавр

Полтавська державна аграрна академія

Клімат Полтавщини істотно змінився. За останні роки середня температура повітря збільшилася, а кількість атмосферних опадів сильно зменшилася. Зона Лісостепу плавно просувається на північ України, а на його місце приходить степ. Це виливається в колосальні проблеми, адже звичні методи ведення господарства втрачають рентабельність. Сьогодні ринок пропонує безліч ресурсозберігаючих технологій і лише практичними дослідженнями можна відрізнити плід маркетингу від розроблених науковцями рішень. Тому мінімальний та нульовий (No-till) обробіток землі є найперспективнішими.

Для початку аналізу потрібно з'ясувати значення термінів і коротку їх характеристику.

Мінімальний обробіток ґрунту – це високоефективний агроеліоративний прийом затримання і збереження ґрунтової вологи та опадів. Річний вологонакопичувальний ефект його рівний 30–50 мм. У зв'язку з цим він стабілізує землеробство, особливо під час сильних посух та дозволяє розпочинати весняні роботи в потрібні строки [4].

Технологія No-till – сучасна система обробітку ґрунту, яка передбачає відмову від механічного обробітку ґрунту. У результаті поверхня залишається в нерухомому стані та покривається подрібненими пожнивними рештками. Завдяки діяльності мікроорганізмів відбувається їх мінералізація та збільшення органічної маси у верхніх ґрунтових шарах. Це призводить до покращення структури ґрунтового шару та підвищення природної родючості землі. Крім того, поверхня, покрита мульчею, краще зберігає вологу, має хороший температурний режим та запобігає ерозії ґрунтів [1].

Крім того, мінімальний обробіток землі – це краща структура ґрунту завдяки відмові від інтенсивного та глибокого обробітку ґрунту; вища пружність ґрунту; менше ущільнень; відсутність плужної підшви; зниження аерації ґрунту, що запобігає розпаду гумусу і втратам вологи; перемішування решток з ґрунтом, що сприяє швидкому розкладанню останніх [3].

Відповідно, нульовий обробіток землі – це, у свою чергу, збереження структури, оскільки механічний обробіток відсутній, структура ґрунту зберігається у повному обсязі; збереження вологи: кожна механічна обробка полів призводить до їх висушування, а за «нуля» у товстому шарі мульчі конденсується волога з повітря, тому навіть за тривалої посухи рослини засвоюють воду з мульчі; регуляція ґрунтових температур: при застосуванні No-till ґрунт має більш низьку температуру, ніж під час застосування традиційних технологій обробітку; захист від ерозії – за рахунок збереження

структури, органічних решток та фауни; збільшення кількості органічної речовини; збереження ґрунтової фауни, зокрема дощових черв'яків, які є найкращими союзниками ґрунтів, адже покращують повітряний режим ґрунту й природній обмін калію [2].

Звісно, які б не були переконливі переваги, проблем також буде дуже багато, зокрема екологічних. Потрібно скептично ставитися до вибору, адже хибні рішення можуть стати невідворотними.

Основними недоліками мінімальної обробки ґрунту є: створення сприятливих умов для кореневищних та стрижнекорневих бур'янів; нерівномірність поверхні ґрунту при першому обробітку; потрібен триваліший за оранку період для просихання ґрунту; може виникнути проблема з трав'яною вогнівкою; складнощі заробки великої кількості поживних решток; повільне прогрівання ґрунту навесні; пізня мінералізація поживних речовин; пізні або повільне сходження культурних рослин; необхідні потужні та доступні у будь-який час машини [3].

Нульовий обробіток землі, у свою чергу, також має ряд погіршень: суворе дотримання агрокультури (сівозміна й норми витрат пестицидів та мінеральних добрив повинні підбиратися з урахуванням погодних умов, засміченості полів бур'янами, інших факторів); дуже високе хімічне навантаження на ґрунт; необхідність вирівнювання поверхонь з метою рівномірного розподілу насіння по полю; накопичення в ґрунті патогенних мікроорганізмів та шкідників, що вимагає активного застосування ЗЗР; затримка накопичення біологічного азоту через діяльність мікроорганізмів, внаслідок чого знижується польова схожість насіння та початкові темпи росту культур [1].

Отже, жодна з представлених технологій не є вирішенням даної проблеми. Кожна з них може має перешкоди: за мінімальної технології є маса проблем з контролюванням бур'янів чи посівом у велику кількість рослинних решток. За No-till навесні ґрунт гріється довго, неможливо використовувати деякі види гербіцидів, розвивається сприятливе середовище для хвороб і шкідників, а також поширення стійких видів бур'янів, у зв'язку з чим на поля діє колосальне хімічне навантаження. Проте, робити вибір у бік мінімалізації потрібно робити вже зараз, щоб вчасно перейти на бажану технологію. Зменшення обробки ґрунту вимагає змін в агротехніці, за нових вимог потрібно змінювати парк агрегатів. Але краще декілька років отримувати нижчий рівень урожайності, ніж з часом мати слабкі сходи рослин.

Список літературних джерел

1. Технологія No-Till: система нульового обробітку. *Режим доступу:* <https://lnzweb.com/blog/tehnolog-ya-no-till>
2. No-till: панацея чи головний біль для агронома. *Режим доступу:* <https://superagronom.com/articles>
3. Мінімальний обробіток ґрунту. *Режим доступу:* <https://orgprints.org/id/eprint/31128/3>

4. Мінімальний обробіток ґрунту та система No-till. *Режим доступу:* <http://agro-business.com.ua/agro/ahronomiia-sohodni/item/12869-minimalnyi-obro-bitokhruntu-ta-systema-notill.html>

ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОНЯШНИКУ ЗАЛЕЖНО ВІД УМОВ ВИРОЩУВАННЯ

**Баган А.В., доцент кафедри селекції, насінництва і генетики,
кандидат сільськогосподарських наук
Кодесніков А.С., здобувач вищої освіти СВО Магістр**

Полтавська державна аграрна академія

Соняшник є однією із поширених культур серед аграріїв через його урожайність і прибутковість. Завдяки змінам погодних умов і створення пластичних гібридів, ареал поширення даної культури значно змінився.

Якщо кліматична зона Степу раніше вважалася традиційним регіоном вирощування соняшнику, то за останні роки посівні площі даної культури у зоні Лісостепу і Полісся збільшилися на 25-30 %.

Вирощування соняшнику на даний час є фінансово стабільною прибутковою справою для багатьох агровиробників. Але вони не дійшли на сьогодні до спільної думки щодо елементів технології вирощування даної культури.

Для отримання високих і стабільних врожаїв соняшнику потрібно не забувати про те, що він не являється посухостійкою культурою. Так, транспіраційний коефіцієнт соняшнику складає 450-470, а в критичні періоду росту і розвитку рослини потребують значення даного показника понад 700. Тому на формування одиниці врожаю соняшник потребує набагато більше вологи, ніж інші польові культури.

Посухостійкість соняшнику обумовлена добре розвиненою стрижневою кореневою системою, яка глибоко проникає в ґрунт (до 3 м).

На інтенсивність розвитку і глибину проникання коренів впливають щільність ґрунту та його температура під час посіву. Так, ранні строки посіву знижують показник польової схожості, нерівномірність сходів, строкатість посіву, підвищують ураження хворобами.

Важливим агротехнічним прийомом раціонального використання запасів ґрунтової вологи є густота стояння рослин. Так, густоту посіву встановлюють із врахуванням показників запаси вологи у метровому шарі ґрунту під час посіву.